

FRANKRIKE

- Litt om økonomi og arbeidsliv

1. Frankrike i sammenlikning
2. Doble underskudd og voksende gjeld
3. Statsfinansene et skikkelig problem
4. Høy, men rimelig stabil arbeidsløshet
5. Få som jobber, men høy produktivitet
6. Arbeidslivet ikke som i Norden, men mer organisert enn i USA
7. Og stor omfordeling av inntekt

Vedlegg: Næringsstrukturen

September 2015

Tidligere utgitte samfunnsnotat 2015

Samfunnsnotat	1/14	Midlertidige ansettelse og sysselsetting - en oppdatering etter endelig forslag
Samfunnsnotat	2/14	Litt om frontfag og samordning
Samfunnsnotat	3/14	"Utenforskap" og inkludering - riktig omfang og riktig målgruppe
Samfunnsnotat	4/14	Tyskland - litt om økonomi og arbeidsliv
Samfunnsnotat	5/14	Storbritannia - økonomi og arbeidsliv
Samfunnsnotat	6/14	Foran revidert - litt om bakgrunn og perspektiver fra LO-økonomene
Samfunnsnotat	7/14	Blikk på Norden juni 2015
Samfunnsnotat	8/14	Kort om noen viktige sider ved internasjonalisering og globalisering
Samfunnsnotat	9/14	Litt om kommunenes betydning for sysselsetting

* * *

Frankrike er det største landet i EU etter landareal og det nest største landet målt i folketall (etter Tyskland). Landets økonomiske politikk har stor betydning for det øvrige Europa. Både i kraft av landets egen økonomiske tyngde, men også gjennom dets politiske betydning for det sørlige Europa.

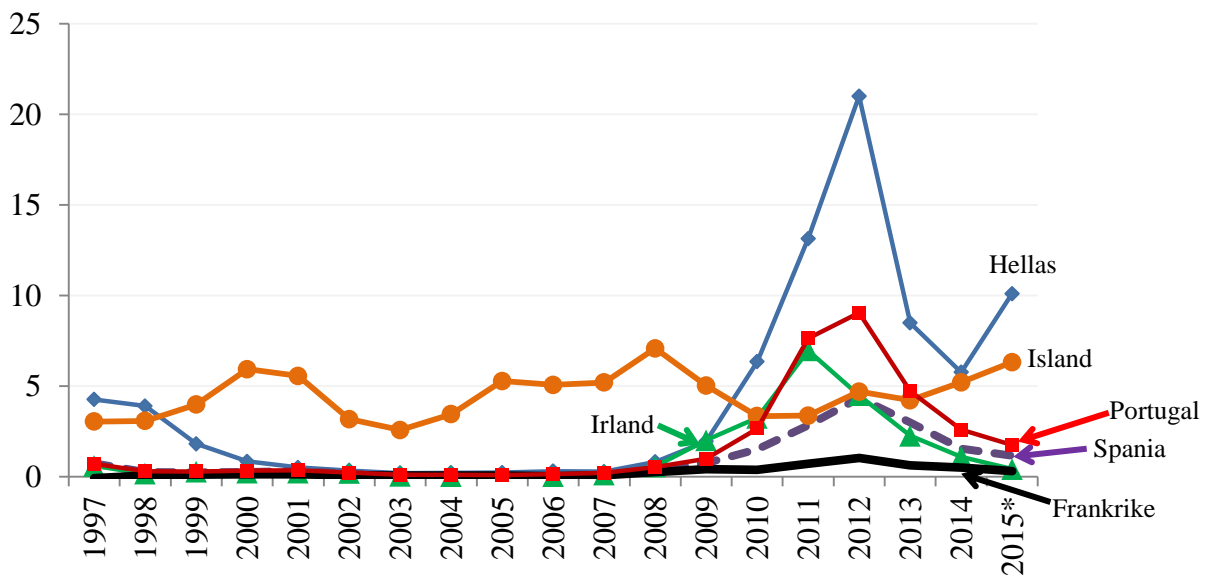
For Norge utgjør eksporten til Frankrike ca. 6 pst av totalen (55 milliarder kroner i 2014). Petroleumsprodukter alene stod for 80% av dette. Norske gassleveranser utgjør over 40% av Frankrikes gassforbruk.

Fisk/sjømat og metaller kommer på henholdsvis andre og tredjeplass. Til sammen dekker disse tre varegruppene over 90% av Norges eksport til Frankrike. Frankrike er fortsatt Norges største enkeltmarked for laks. Norsk import fra Frankrike tilsvarte kun 1/3 av eksporten.

Frankrike står for en mer aktiv fordelingspolitikk og mer offentlig styring av økonomien enn andre store EU-land. Fattigdomsproblemene er mindre enn i UK, men det er også dynamikken i økonomi og politikk. Statsfinansene er omtrent like svake, men ikke i krise på kort sikt. Det reflekteres i at rentedifferansen mellom franske og tyske statspapirer var blant de minste i euroområdet, selv under eurokrisen. Begge lands statspapirer blir regnet som sikre (som illustrert nedenfor), men fransk økonomisk politikk fremstår som klart mindre mestrende samlet sett enn den tyske.

I det følgende forsøker vi å gi litt bakgrunn for forståelsen av fransk arbeidsmarked og økonomisk politikk.

Rentedifferanse mot Tyskland. 10-års statsobligasjoner

Kilde: OECD Economic Outlook 97, *anslag

1. Frankrike i sammenlikning

Frankrike opplevde et tilbakeslag på 3 pst. (BNP-fall) i 2009, noe som var mindre enn for mange andre europeiske økonomier. Svikten i eksporten betydde mindre enn for bl.a. Tyskland. Landet har imidlertid nå en mer utfordrende situasjon enn nabolandet når det gjelder statsgjeld og offentlig budsjettunderskudd.

Vi starter med en oversikt over viktige tallstørrelser som sammenlikner den aktuelle økonomiske situasjon for Frankrike med ”noen andre”. Oppstillingen viser et land med typiske ”Euro-problemer” med lav vekst de siste årene, høy arbeidsløshet og stor statsgjeld, uten å være blant de ”verste i klassen”. Sammenliknet med Tyskland er det mye svakere utenriksøkonomi, høyere arbeidsløshet, men også større offentlig underbalanse.

Tabell 1: Noen viktige tall, som sammenlikner

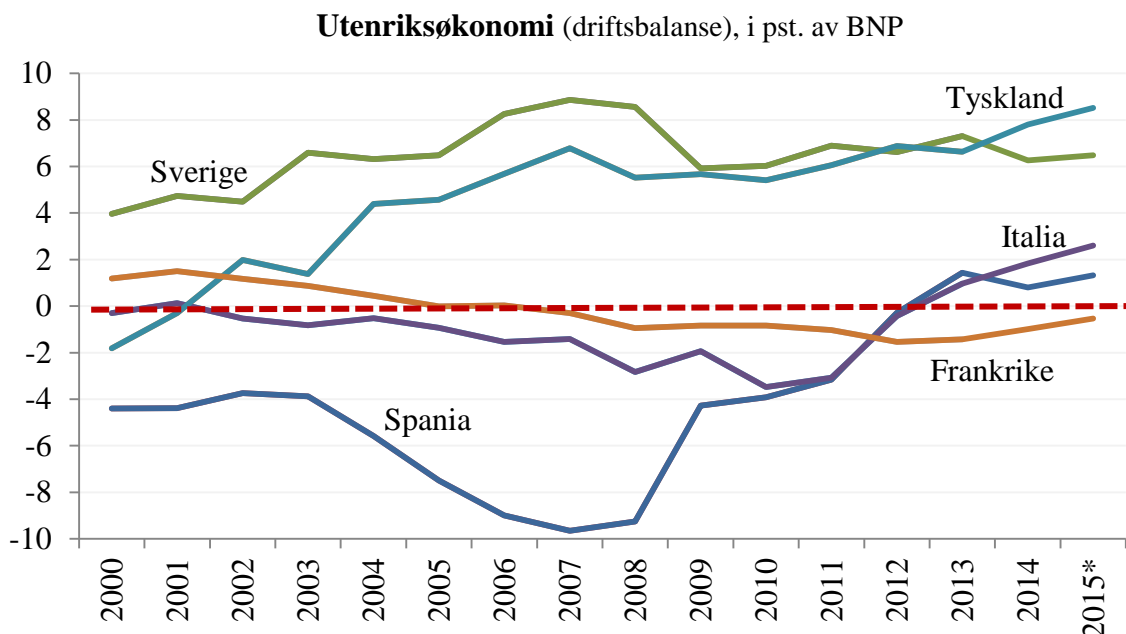
	Gj.sn. 2005-2008	2012	2013	2014	2015*	2016*
<i>BNP-vekst (%)</i>						
Frankrike	1,6	0,2	0,7	0,2	1,1	1,7
Tyskland	2,2	0,6	0,2	1,6	1,6	2,3
Storbritannia	2,0	0,7	1,7	2,8	2,4	2,3
Norge (Fastland)	4,1	3,8	2,3	2,2	1,3	1,8
Euroområdet	2,1	-0,8	-0,3	0,9	1,4	2,1
<i>Arbeidsløshet (%)</i>						
Frankrike	8,3	9,4	9,9	9,9	10,1	10,0
Tyskland	9,0	5,5	5,3	5,1	5,1	5,1
Storbritannia	5,3	8,0	7,6	6,2	5,6	5,4
Norge	3,3	3,1	3,4	3,4	3,4	3,4
Euroområdet	8,0	11,2	11,9	11,4	11,1	10,8
<i>Offentlig budsjettbalanse (i % av BNP)</i>						
Frankrike	-2,8	-4,8	-4,1	-4,0	-3,8	-3,2
Tyskland	-1,1	0,1	0,1	0,6	0,5	1,1
Storbritannia	-3,6	-8,3	-5,5	-5,3	-4,0	-2,5
Norge	17,2	13,8	11,3	9,1	6,4	6,3
Euroområdet	-1,7	-3,6	-2,9	-2,4	-2,1	-1,4
<i>Offentlig nettogjeld (i % av BNP)</i>						
Frankrike	40,6	68,8	69,9	78,1	79,8	80,7
Tyskland	46,1	49,2	45,3	46,2	44,1	41,4
Storbritannia	31,4	67,3	65,6	76,3	78,2	78,1
Norge	-131,0	-166,8	-204,3	-242,5	-249,8	-256,0
Euroområdet	46,8	65,3	67,0	73,4	73,6	72,7
<i>Utenriksøkonomi (driftsbalanse i % av BNP)</i>						
Frankrike	-1,7	-1,5	-1,4	-1,0	-0,5	-0,3
Tyskland	5,6	6,9	6,6	7,8	8,5	8,3
Storbritannia	-2,5	-3,7	-4,5	-5,5	-5,1	-4,4
Norge	15,1	12,4	10,0	8,5	6,9	6,9
Euroområdet	0,1	2,2	2,8	3,4	3,9	4,1

Datakilde: OECD Economic Outlook 97 (juni 2015); SSB for BNP-vekst i Fastlands-Norge (september2015);

2. Doble underskudd og voksende gjeld

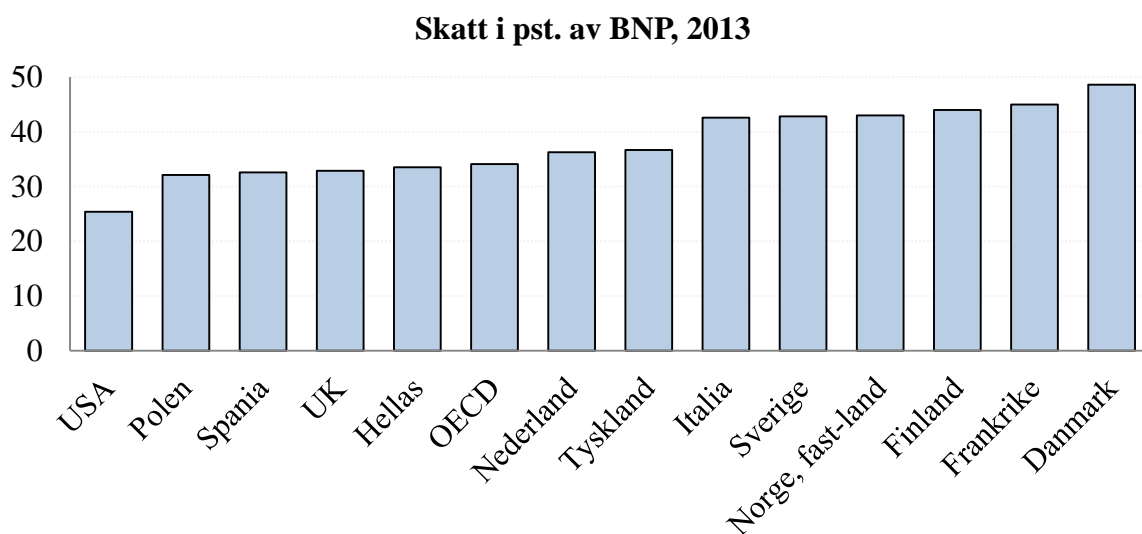
Eurokrisen forbindes særlig med statsgjeld og underskudd i offentlig sektor. De verst rammede land har underskudd både i utenriksøkonomien (for landet totalt) og i statlig økonomi.

Når det gjelder utenriksøkonomi har den franske økonomien hatt en ikke så gunstig utvikling de siste årene, og adskiller seg stadig mer fra land som Tyskland og de nordiske. Den franske utenriksøkonomien viser fortsatt underskudd mens de kriserammede landene har begynt å vise overskudd.

Kilde: OECD Economic Outlook nr. 97

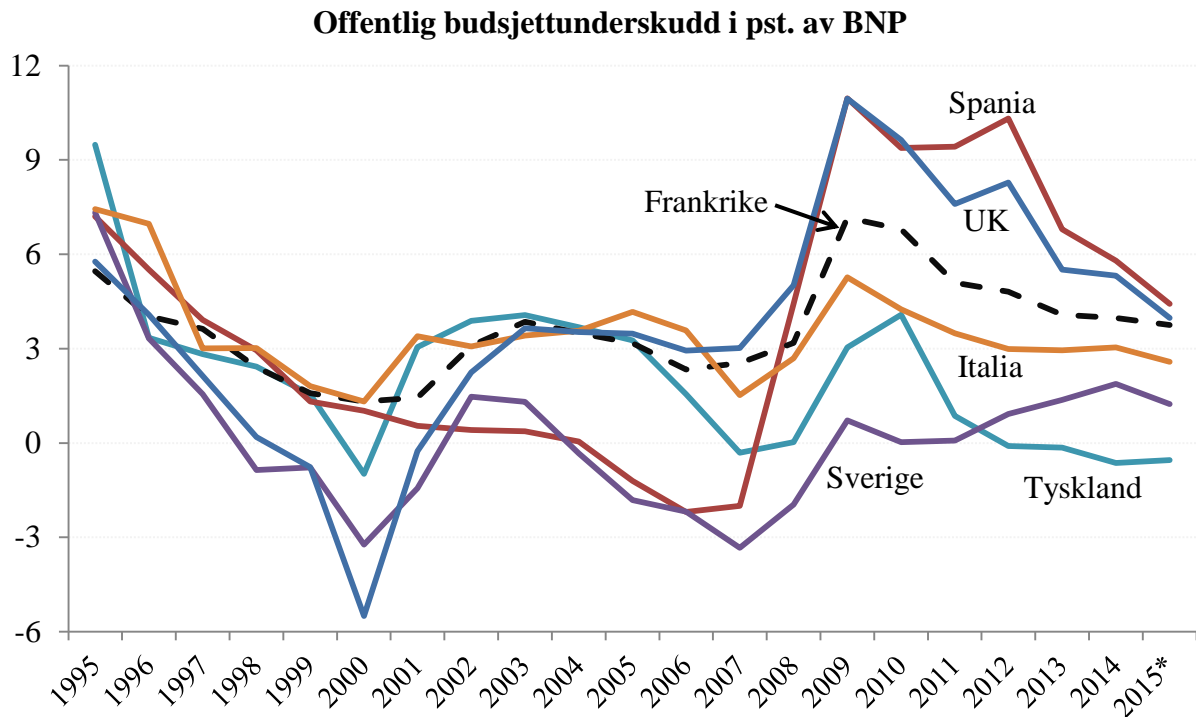
Frankrike har et skattenivå ikke så ulikt det vi måler for de nordiske landene og således blant de høyeste i OECD-området.

Kilde: OECD og Finansdepartementet

3. Statsfinansene et skikkelig problem

Landet har de siste to tiårene hatt løpende underskudd i offentlige finanser på 4 - 5 pst. av BNP. Den etterfølgende figur illustrerer utviklingen sammenliknet med noen andre land. Det fremgår at landet fremdeles er i en utfordrende økonomisk situasjon med offentlig underskudd som er over 3 pst. av BNP.

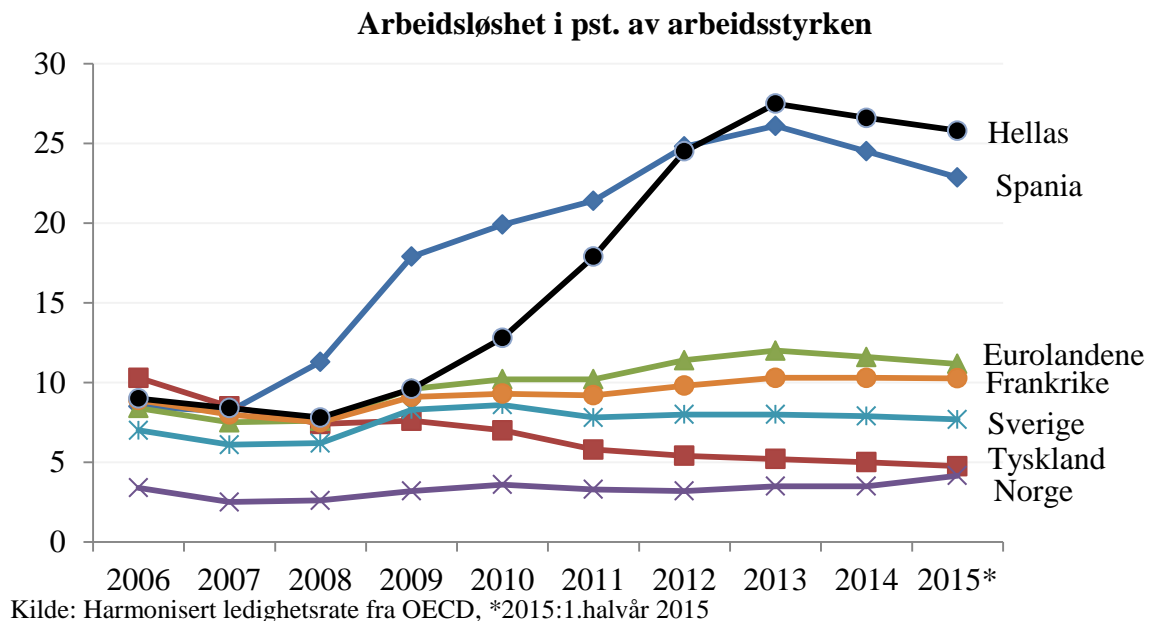

Kilde: OECD Economic Outlook nr. 97.

Landet har de siste to tiårene gjennom disse underskuddene økt offentlig bruttogjeld fra rundt 60 pst. av BNP til over 100 pst. av BNP. I hele euroområdet er det bare Frankrike og Belgia, i tillegg til de mest utpregede "kriselandene" (Portugal, Irland, Italia, Hellas), som har en bruttogjeld større enn BNP.

4. Høy, men rimelig stabil arbeidsløshet

Høy arbeidsløshet er ofte en viktig årsak til svake statsfinanser. Trygdeutgiftene blir da høye, samtidig som skatteinntektene svikter. Frankrike representerer et slags gjennomsnittlig uttrykk for Euro-området problemer. Arbeidsløsheten har lenge vært høy, men gikk bare noe opp som følge av finanskrisen. Den fremstår nær gjennomsnittet for euro-landene; klart lavere enn for Hellas og Spania men klart høyere enn for Tyskland.

Arbeidsløsheten i Frankrike var uendret i løpet av det siste året. Mens de fleste EU-land kan vise til en nedgang i arbeidsløsheten det siste året, gikk arbeidsløsheten opp bl.a. i Norge pga. det kraftige oljeprisfallet.

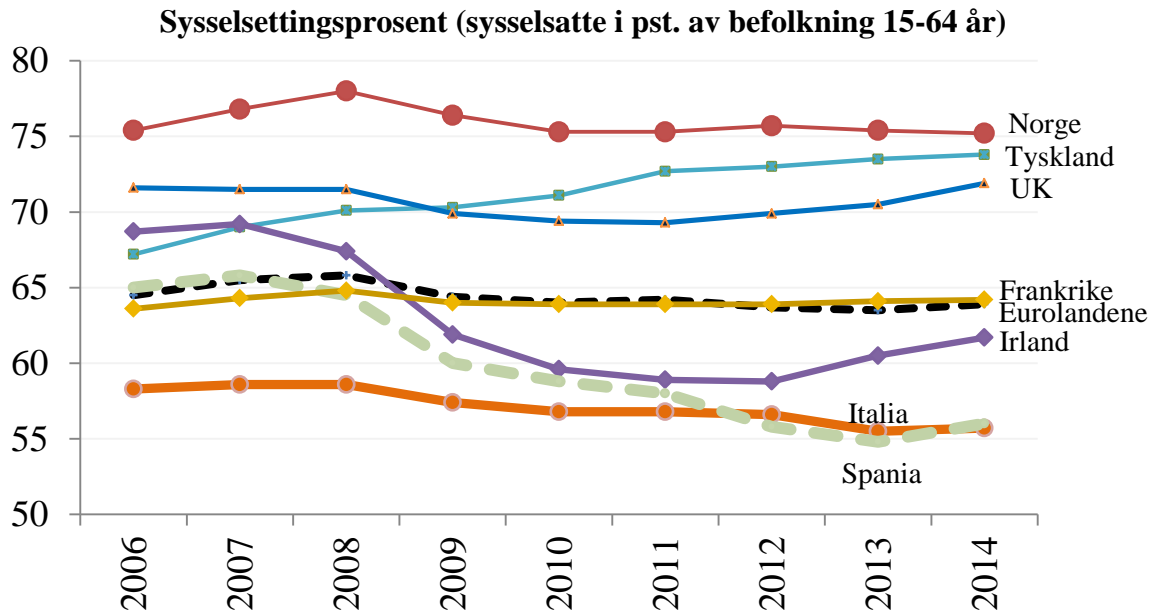
Endring i arbeidsløshet siste år	
Spania	-2,0
Portugal	-1,9
Irland	-1,7
Hellas	-1,4
Storbritannia	-0,8
USA	-0,8
Sverige	-0,7
Eurolandene	-0,5
Danmark	-0,5
Tyskland	-0,3
Frankrike	0,0
Italia	+0,3
Finland	+0,9

Kilde: OECD. Juni 2014-Juni 2015. April-April for Hellas, UK.

Ungdomsarbeidsløsheten i Frankrike gikk markant opp etter finanskrisen og er nå 24 pst. for de under 25 år.

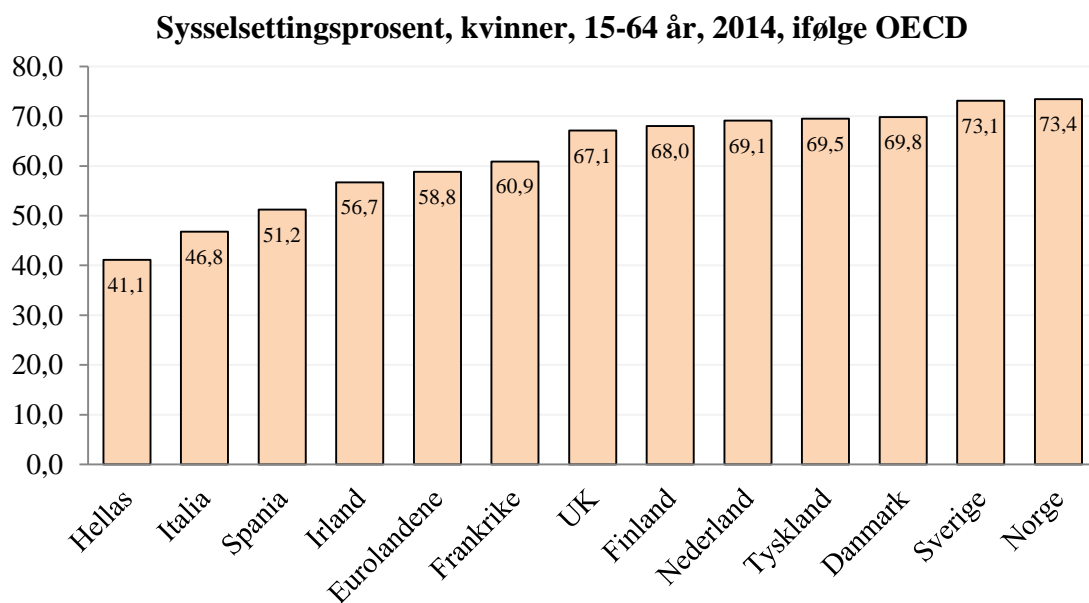
5. Få som jobber, men høy produktivitet

Selv om sysselsettingen har holdt seg bra oppe i forbindelse med finanskrisen er nivået på sysselsettingen mye lavere enn i Norden og i Tyskland. Andelen sysselsatte i befolkningen er på euroområdetets gjennomsnitt, og har vært det de siste årene.

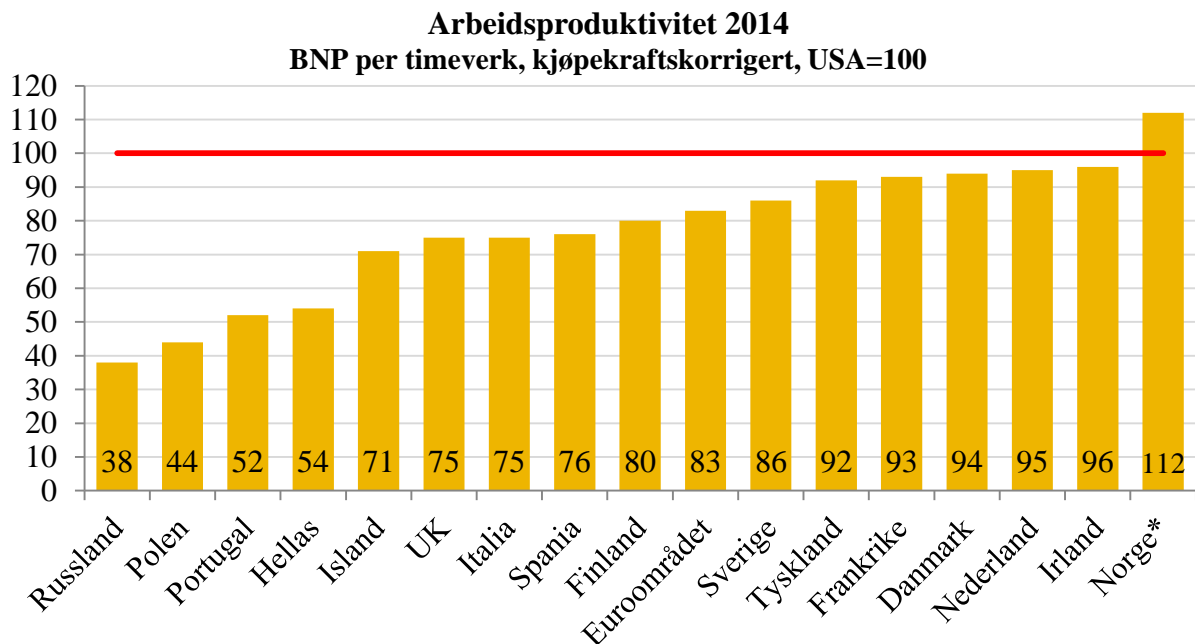
Kilde: OECD

Det er særlig yrkesdeltakelsen blant kvinner som er lav i Frankrike. For 2014 var sysselsettingsprosenten bare 61 pst, mot noe over 70 i de skandinaviske land og rundt 67 i Storbritannia. Det er blant kriselandene sør i Europa at tallene er enda dårligere enn i Frankrike.

Når man inkluderer færre i arbeidslivet kan det være enklere å holde produktivitetsnivået høyt blant de som ” henger med”. Frankrike har et høyt produktivitetsnivå (verdiskaping per timeverk), på linje med det amerikanske og noe høyere enn det tyske. Det er bare Norge som måles høyere enn for USA (også korrigert for oljesektorens spesielle bidrag), slik neste figur viser.

Til sammenligning når enkelte euroland som Portugal og Hellas bare opp til halvparten av det amerikanske produktivitetsnivået.

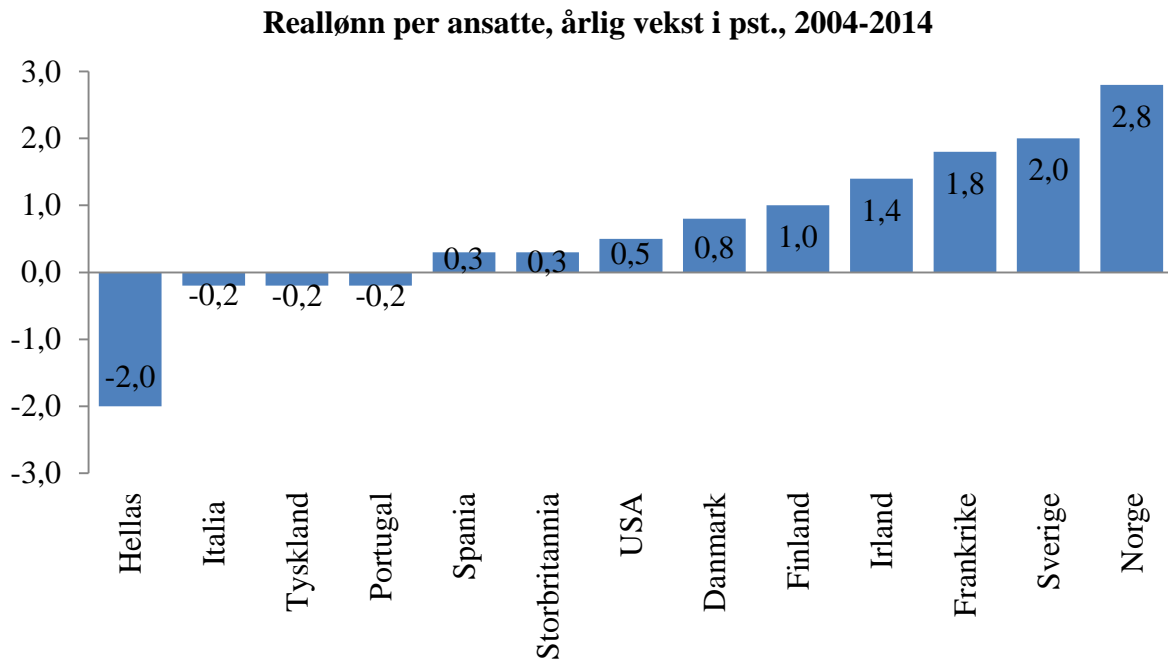
* Norge er korrigert for oljeinntektene
Kilde: OECD, LO (oljekorrigerings for Norge)

$$\text{Oljekorrigert BNP} = \text{BNP}_{FN} + \text{BNP}_U + r \cdot K + W + p$$

der: BNP_{FN} : BNP for Fastlands-Norge
 BNP_U : BNP for utenriks sjøfart
 r : Normalavkastning på 10 pst.
 K : Totalkapitalen i petroleumssektoren (inkludert lager)
 W : Lønnskostnader i petroleumssektoren
 p : Netto produktskatter i petroleumssektoren (CO_2 -avgift, produksjonsavgift og arealavgift).

6. Arbeidslivet ikke som i Norden, men mer organisert enn i USA

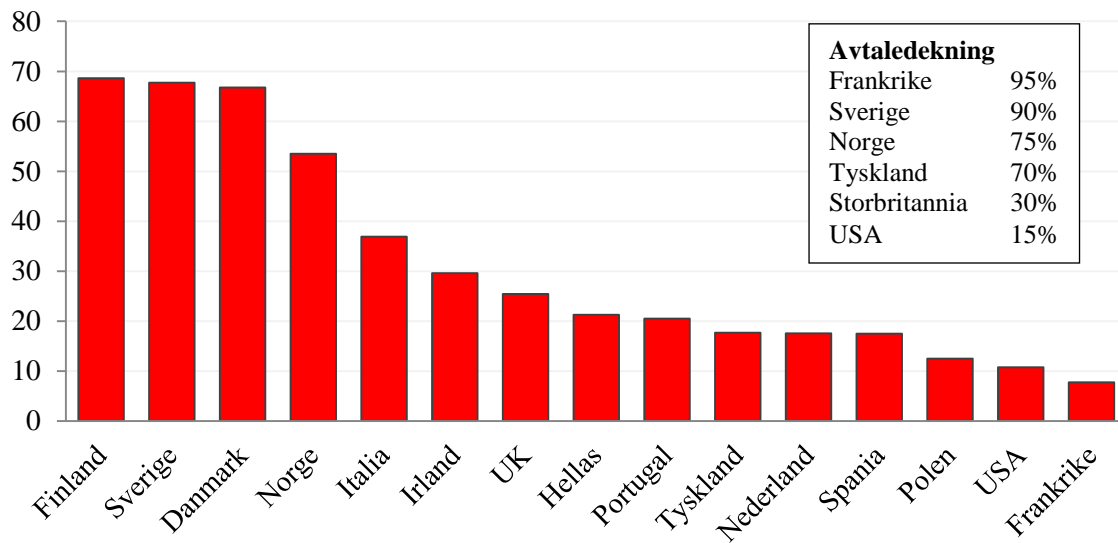
Det franske arbeidslivet har en annen innretning enn i de nordiske land, men har en mer arbeidstakervennlig maktbalanse enn i USA og Storbritannia. Tross en svært lav organisasjonsgrad, har organisasjonene en viktig rolle både i lønnsdannelse og politikktvikling. Lønnsdannelsen styres særlig gjennom allmenngjøring av tariffavtalene. Dette har medvirket til en rimelig bra reallønnsvekst, slik etterfølgende figur viser.

Kilde: OECD Economic Outlook 97

Målt i organisasjonsgrad ligger nemlig den franske fagbevegelsen dårlig an. Den har ikke bare relativt sett få medlemmer, disse er også spredt på mange hovedorganisasjoner. Den etterfølgende figur viser medlemsmessig oppslutning om arbeidstakerorganisasjonene blant et utvalg av land og den tilhørende dekningsområde for tariffavtalene. Frankrike har altså en høy tariffavtaledekning (over 90% i privat sektor) gjennom allmenngjøringen.

Organisasjonsgrad 2012-2013

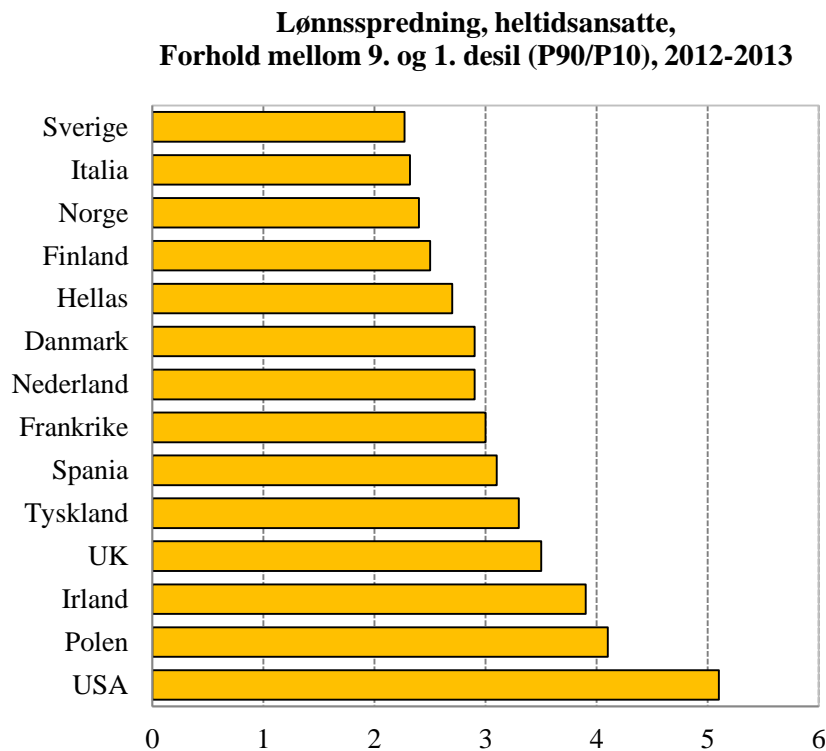
Kilde: OECD

Det er fem organisasjoner som har nasjonal representativ status. Disse organisasjonene er delvis splittet i ulike politiske retninger, og er tidvis mer konkurrerende enn samarbeidende.

Man har et valgsystem for arbeidstakerrepresentasjon ("works council"). Stemmetallene avgjør hvilken representativ og forhandlingsmessig kraft organisasjonene får på henholdsvis bedrifts-, bransje- og nasjonalt nivå.

7. Og stor omfordeling av inntekt

Arbeidsmarkedet er den viktigste arena for fordeling av inntekt i et samfunn. Derfor er også arbeidsmarkedets innretning en del av forklaringen på en jevnere inntektsfordeling i Frankrike enn i mange andre land. Lønnsforskjellene er større enn i de nordiske landene, men klart mindre enn i de fleste eurolandene og USA i følge OECD s database.

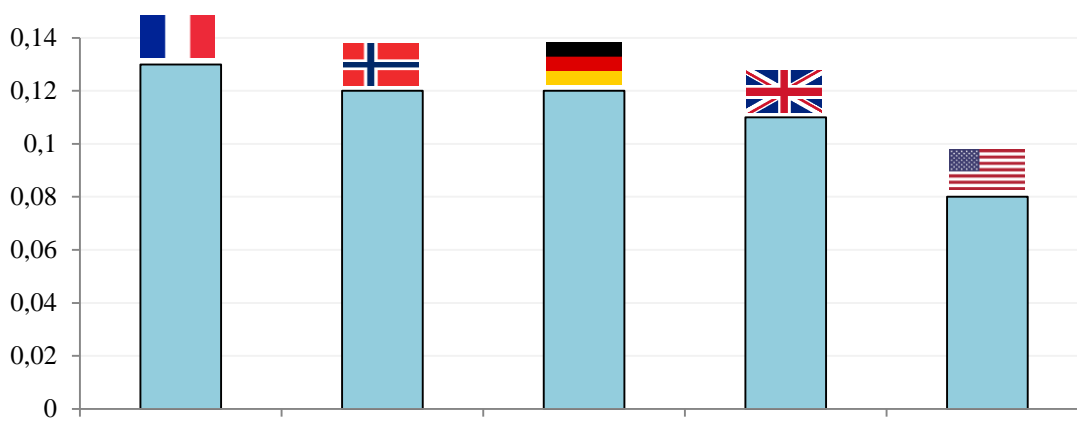
Datkilde: OECD

*P90/P10-rate er forholdet mellom den øvre grensen av lønnsnivået ved 9.desil i en lønnsfordeling og den øvre grensen av lønnsnivået ved 1.desil. Større tall betyr større lønnsforskjeller. Data gjelder heltidsansatte.

I tillegg til mindre lønnsbredning har Frankrike en sterkere omfordeling av inntekt gjennom skatter og trygder. Med det bredere inntektsmål (Gini-indeks) vises en jevnere fordeling i det franske samfunnet enn i de fleste andre eurolandene og USA.

Hvor stor virkningen er av omfordelingstiltakene, indikeres av en beregning OECD har gjort. Her ser vi at ulikheten i inntekt uttrykt ved Gini-indeksen reduseres mer i Frankrike enn i andre land. Her sammenlikner en altså ulikheten hhv. før og etter beregnede virkninger av skatter og trygder.

Stor omfordeling

Endring i Gini-mål for inntektsfordeling henholdsvis før og etter skatt og trygd.
Regnet per person, OECD Database siste 2000-tall.

Vedlegg

Næringsstruktur målt ved sysselsetting pst. andeler

%-andel i total sysselsetting	Norge	Frankrike	Tyskland	Storbritannia
Jordbruk og skogbruk	2	2 ½	1 ½	1
Fiske, fangst og akvakultur	½	0	0	0
Bergverksdrift og utvinning	2 ½	0	¼	¼
Industri	9 ½	10	17 ½	8 ½
Bygg og anlegg	8	7	5 ½	6 ½
Varehandel	13 ½	13 ½	14	15 ½
Hotell og restaurant	3	4	4	6
Finans & forsikring	2	3	3	4
Offentlig adm. og forsvar	7	9	6	5
Undervisning	7 ½	6 ½	5 ½	8 ½
Helse og sosial	20 ½	14	12	13

Kilde: Nasjonalregnskapet, OECD. 2013